

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“ Nar. Posl.

Predplata a poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za celu godinu. Razmerno 1 for., a seljake 50 novčića za pol godinu. Izvan Carvine više poštarina. Gdje se nalje najmanje 8 seljaka ili se u vojini, da im list šaljem svim ukupno pod jednim zavojem i licenom, davati ćemo za 70 novčića na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštarsku *Varzračicu* ime, prezime i najbližu Poštu valja jasno označiti. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravnitstvu u otvorenu pismu, za koje se ne plaća nikakva poštarina, napisav izvana *Reklamacija*. Ako List prima i drži, ako je pošten, to ga i plaća.

Izlazi svaki i. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se

Tip. F. Uccala, Palazzo Diana Via S. Lazzaro 15.

Pisma se šalju plaćene poštarine. Vlasti, dopisi i drugi pisli štampaju se ili u cijelosti ili u izvadi, nalje prema svojoj vrijednosti i smislu ovoga lista. Nepodplatni se dopisi neupotrebljavu. Osobna napudanja i čisto sukromne stvari neuhazu nigdje na ovom Listu. Priobčena se pisma tiskaju po 5 novčića svaki redak. Oglaš od 8 redakata stoji 60 novčića, a svaki redak svuviše 5 novčića; ili u slučaju opetovanja po što se pogodo oglašnik i odpravnitstvo. Dopisil se novčastu. Uredništvo i odpravnitstvo, osim izvanrednih slučajevah, nedopisuju, nego putam svoje *Listnice*.

Umoljavamo onu gospodu predbrojnika, koji još nisu svoje predplate za tekuću godinu namirili, da to odmah učine, jer bi bila već doba.

Pučke škole u Istri.

U posljednjih dvih brojevih izvijestili smo u kratko naše čitatelje o radu istarskoga sabora u zadnjem saborovanju. Sad nam je dužnost, da rečemo koju obširnije o njekojih po nas zanimivijih predmetih. Danas govoriti ćemo o pučkih školah.

Lanjski sabor na juntin predlog prihvatio je jednoglasno sledeći nalog: „*Nalaze* se zemaljskoj junti da pregleda zemaljski školski zakon od 3. novembra 1874 br. 29 te da u sledećem sasjedanju predloži saboru zakonsku osnovu, kojom bi se pridržav finacijalnu školsku upravu kod zemaljskih oblastih i razteretiv dielomično zemaljski fond — privukla na razmjerno i veće plaćanje za školski trošak ona školska okružja, koja uživaju blagodat obuke ili koja imaju svoje škole.“

Da uzmognu naši čitatelji shvatiti povod i svrhu ovoga u sobi pravednoga naloga, osvrnuti nam se je do god. 1867. Do ove napomenute godine bijaše veći dio naših pučkih školah u rukah svećenikah, koji su po nalogu svojega biskupa podučavali a da nije puk ni oćutio kakvoga školskoga tereta. Svjetovni učitelji primali su svoje mršave plaće iz občinskih a gdje gdje i iz crkvenih blagajnah a kako su bili dobivali, svakomu je poznato, učiteljski stališ nalazio se je u kukavnom stanju. God. 1867.

Podlistak.

Žitje svetih Cirila i Metoda, slavjanskih apostolata.

IV.

Proputaj celu Istru, pak gdje ćeš naći najviše poštenja i pobožnosti? Jamačno ondje gdje se u crkvah slavjanska služba božja opravija. Ova se činjenica dade i lahko razumeti. Jedno bo vječite istine sv. evangelja mogu čovječji razum i srce podpuno zadovoljiti i oplemiti. Ovo nam posvjedočava i veliki sv. Augustin i čovjek morao bi zalupati Boga i svoju vlastitu narav, koja samo u božanstvenoj istini zadovoljstvo i mir naći može, ako bi htjeo protivno uztrditi. Za to se je dosta čuditi nekim naučnikom koji upravo obožavaju Platonu, Aristotele, Omire, Clearone i druge a sv. Evangelje smatraju knjigom, koja nevladi da se čitat — Nesretnici! slova sina Božjega zapostavljaju krhkim rječim poganskih pisateljah. — Al će istina ostati nepobitna, da samo Evangeljska nauka može življe narode upitovati i svakog pojedinog čovjeka usrećiti. A gdje može čovjek, gdje prosti puk čuti ove lijepe

počelo se na svo strane vikati »znanje je moć« to se je mnogo pisalo, da nisu pruski vojnici sa topovi nego učitelji u školi pobijedili Napoleona kod Sedana. Škole morale su se urediti i predati u svjetovne ruke pak se je zakonom od 30. marča 1870 naložilo, da se za dvio godine imaju svećeničke škole pretvoriti u svjetovne. Ali odkud jih plaćati? Ovo nisu zrolo promislili oni, kojim su pred očima lebdile samo svjetovne škole. Ustanovilo se je, da imaju občine plaćati svoje učitelje, nu većim dielom siromašne občine nisu bile kadro plaćati učitelja, koji je mogao biti zadovoljan, ako je i poslje pol godine svoju plaću primio. Da se tomu doskoži stvoron bi zakon od 3. novembra 1874 br. 29, po kojem je ima'na provincija plaćati učitelje to ova predala u 3 reda. Učitelji prvoga reda dobivaju 600 for. godišnje plaće, drugoga reda 500 for., trećoga reda 400 for., podučitelji 300 for., a plaću za učiteljea odmjereone su za 20% manje. Ustanovljena su nova školska okružja i obća dužnost pohadjanja škole.

Naša provincija nije bogata pak se ipak naložilo 18% na poroze (davko), kasnije 20% a' ove godine bit će nješto više. Godine 1879. potrošilo se je na škole preko 110.000 for., od ovih dala je država 23856 for. a nješto školski dohodci, provincija pako dodalo je preko 80.000 for. — Godine 1880 palo je na teret provincije 85000 for. a ove godine kod školskoga potroška od 134.000 ima provincija dodati 100.000 for. Za buduću godinu proračunano je 144.193 for., provincija ima dakle pokriti 110.000 for. — Vidi se iz ovih brojevah, da svake godine školski trošak raste za 10.000 for. pa ako se tako ide dalje, kamo ima se dospjeti? U Istri svi pla-

ćamo porez za škole dakle naravno imamo i svi pravo tražiti, da se ustrojiti toliko školah, da mogu svagdje djeca polaziti isto i tako bi provincija imala do 15 godinah preko 300.000 for. potroška na školu.

Polag zadnjega popisa možemo za stalno u Istri računati preko 300.000 stanovnikah te uzv 11 djece po stotini sposobne za školu u dobi od 6.—12. godine ima kod nas 33000 djece, koja bi imala polaziti školu. Metnimo, da ju svi pohadjaju to da svaki učitelj ima po 80 djeca, to bi naša provincija trebala 550 učiteljah to bi za 15—20 godinah uz plaće, petgodišnje dodatke i mirovine potrošak školski pokročio do gori napomenute svote od 300.000 forintih. Trebalo bi 200 učiteljah po 600 for. iznaša 120.000 for. — 200 po 500 for. daje 100.000 f. — 75 podučiteljah po 300 f. iznaša 225000 for. — 75 podučiteljah po 240 for. daje 18000 f. — ukupno 260.500 forintih. Po zakonu imala bi biti u svakom školskom kotaru mužka i ženska građanska škola, dakle u 6 kotarah po 6000 for. dalo bi 36000 for., učiteljah za ravnateljstvo 10000 for., ostali troškovi 10000 for. — ukupno 316500 for.

Da se uzmogne pokrit samo školski trošak imao bi se postaviti namet ili adicional od 60%, buduć ima Istra nješto preko 600.000 državnoga poreza, osim toga postoji još namet za provincijalne potrebe, za razteriti zemljište, za občine, ceste tako da bi se moralo plaćati preko 100%, nameta! A komu nalagati to namete? Da naš puk nesmaže ni današnjega tereta, dokazom je, što je koncem god. 1879 imala Istra 2.500.000 raznih zaostatakah. Mogao bi tko reći: »nije se bojati, da ćemo imati školu u svakom kutu, jer imade obćinah, koje

nisu u stanju priskrbiti kuću za školu i učitelja, pak će ove občine i nadalje ostati bez učiteljah. Grdno li nepravde, plaćati namet za škole a pomoći je uživati već doprinosati za druge, koji imaju i učiteljah preko zakonite potrebe! Da se ova grozna krivica po one občine, koji nemaju nikakve škole, ukine, predložila je prošle godine junta saboru: *prvo*, gori spomenuti nalog, da se pregleda zakon od god. 1874., *drugo*: da se odzume učiteljah, gdje jih je odvise, pak da se jih namjesti, gdje su potrebni, *treće*: da za Hrvate budu hrvatske, za Talijane talijanske škole.

Drugi put uviriti će naši čitatelji, kako je junta svoju dužnost ovršila.

Kako tomu pomoći?

Od sedam pitomacah kastavske pripravnice, samo dva išla su na učiteljske u Koper. Jedan neko dalje, četvorica su premladi za koji mjesec, Sl. občinsko glavarstvo molilo je za nje visoko ministarstvo, da njim tih nje nekoliko mjesecah pregleda. Čeka se visoki odgovor.*

Jedan učiteljski kandidat svršivši s dobrim uspjehom učiteljske u Kopru morao je ići službovati kao vojnik, jer je bio tečajem naukah bolestan, te je s toga jednu godinu izgubio, i bio, prije neg je nauke svršio, uzet u vojnike.

Nije tomu davno, što je neki liječnik pisao proti obterećenju dječakah u srednjih školah. Oni su preobterećeni. Mnogi, nemoguć probaviti svih predme-

* Čujemo, da je molbenica povoljno rešena te da će moći na učiteljske. *Uredništvo.*

nauke evandjeoske? Gdje drugdje nego u svetih crkvah u nedeljah i blagdanah? — Sve što se nahodi lijepe i uzvišena u sv. Pismu, nađi ćeš u »služebniku« ili »mislau« sabrano kao u jednu knjicu. Sve što si čitao u najslavnijih pisateljih svjetovnih, vidjet će ti se da je maljanbo i sićušno, prama uzvišenim istinam i visokim mislim, koje se nalaze u ovoj svetoj knjizi. Pak ako je tomu tako žašto narodu pokrivali ove nebeske, ove uzvišene i lijepe istine velom ili koprenom tudjega jezika? A to tim više kad nam sam najstariji Isusov dozvoljava i preporučuje slavjanski jezik u crkvi? — Istrane dragi molli vrude da ti se opet povrati tvoj jezik u crkvu i se rabi u onoj mjeri, u kojoj ti dozvoljava sama rimska sv. Stolica.

Radost i veselje u Rimu nije mnogo trajalo. Ciril, pošto bi posvećen za episkopa, naglo oholi. Bolest je trajala četrdeset danah i svakim danom postajala jača. Kad je Ciril osjetio da mu se približava konac, dozovo svojega brata Metoda te mu reče:

»Brate moj, mi bijasmo oba kao dva vola u plaju. Ja evo padam na brazdi, ti još ostaješ. Znam da veoma voliš svoju goru i kloštar u njoj; ali nemoj za ljubav samoće ostaviti djelo, kojim ćeš se prije spasiti nego u klostru.«

Prije nego izdahnu preporučil Bogu svo-

jega brata Metoda, ostale učenike i slavjansko narode te plaćući izreče ovu liopu molitvu: »Gospode Bože, koji si stvorio andjeleske redove, i sastavio najčistese sila, koji si nebo razapeo i zemlju stvorio, i sve što biva iz nebiča u bide dozvao, koj uvijek čuješ one, koji čine volju tvoju, i drž se zapovjelih tvojih, poslušaj i moje molitve: sačuvaj vjerno ti stado kojemu si bio pristavio mene maloga i nedostojnoga slugu svojega, izbavi ga od bezbožne poganičke zlobe, koja puje tebe; i pogubi trojezičnu jeres, umnoži mnoštvom crkvu tvoju, saberi ju u jednodušnost, misli da su svi ljudi izredni, da jednako misle o pravoj vjeri tvojoj, udahni u srca njihova rječ tvojeja usnjenja, jer su svi tvoji: ti si izabrao nas nedostojne, da propovjedamo evandjelje Krista tvojeja, i da ih spremamo na djela blaga, tebi ugodna: i eto što si mi bio dao, ja ti vraćam, uradi ih silnom desničom svojom, pokrij ih krilima tvojim, da svi slavo ime tvoje.«

»Ljepo li molitve koja vriedi da ju svaki Slavjan na pamet nauči! pristavlja jedan duhovni dostojanstvenik iz Istra. Ciril poljubi za tim svoega brata i sve učenike i reče — »Blagosloven nekaj je Bog, koj nedade da padnemo u ruke neprijateljima našim, nego pokida mroža njihove, i izbavi nas od opasnosti!« — Izrekav ovo

preminu blaženo u Gospodu u 42. godini svojega života dne 14 veljače 869.

Kad se prošlo, da je Ciril umro sad je je Rim za njim tugovao. I brat njegov Metoda i učenici su plakali kraj njegova oćra ali su se tješili tim, da su oni i natočito Slavjani zadobili kod pristolja Božjega moguća zagovornika. — Prije ukopa reče Metod svetomu Otcu:

»Mati naša zaklela nas je na pohodu, koji prije umre, da se ne ukopava nigdje, nego da ga onaj koj ostane donese u naš bratski samostan, i tu da se ukopa.«

Hadrijan prista na njegovu prošnju ali nehtje pristati ostalo svedenstvo sa pukom. — »Prošao je mnogo krajevah i zemaljah, govoraše ono Papi, sam ga je Bog ovamo doveo i odavle k savi pozvao i ovdje se pristoji da se ukopa tabor zaslužan muži!«

Sveti Otac nemogav se protiviti, obrati se Metodu i reče: — »Ja sam zakopat ću tvojeja brata u svojem grobu u crkvi sv. Petra.« — Metod vidieći da drugdije nemože biti privoli da mu se brat ukopa u Rimu ali ne u crkvi sv. Petra nego u crkvi sv. Klimenta. I tako bi učinjeno. Pogreb bijaše tako sjajan kao da je umro jedan Papa. U jednoj kapeli s desne strane bje položeno mrtvo tielo Cirilovo. Još u XIV stoljeću zvala se ona kapela »Cirilova kapela.« S vremenom

tah, gube volju za nauku, drugi skoro pobenava, a najveć se jih zdravlje pokvari. Ako je tako na običnih srednjih učilišćih, koliko mora bit gora na učiteljišćih, kakovo je koparsko, na kojem se pitomci moraju učiti predmete nesamo u svojem materinskom jeziku, nego također u nepoznatom njemačkom. Njih mnogo, uza svu marljivost, nemože napredovati. Tako znamo, da su od 16 razrednih hrvatske sekcije u prvih trih razredih lantske godine, 2 izostala prije svrha godine nemogav napredovati, a 5 jih propalo. To je skoro polovica.

Ti morali bi razred opetovati. Dvie godine u istom razredu podporu dobiti neide, većini su siromašni roditelji, koji jih nemogu bez podpore uzdržavati; A kad bi i mogli, još je jedno zlo, veće.

Opstajuć razred, ako su imali i najnižu prepisanu dobu, kad su na učiteljišće došli, oni su u četvrtom razredu unovačeni, i ako su sposobni za vojnike proučeni, moraju poslije svršenih naukah vojnиковати mjesto učiteljevati.

Hrvatski znajući učitelji potrebni su u pazinskom kotaru, u buzatskom, a bilo bi jih i u drugih da se škole uredo.

Jer se na učiteljišće u Kopar uzimlje samo mladiće navršivše 15. godinu; jer su mladići navršivši 19. godinu zvanji u vojnike;

jer učenici na koparskom učiteljišću, preobterećeni predmeti osobito podučavanjem u nepoznatom jeziku, radi bolesti, lahko godinu izgube;

jer su izgubiv jednu godinu samo, već u četvrtj godini u vojnike zvanji, i jer uzeti kao djaci u vojnike, svršiv nauke, vojnиковати moraju, a ne mogu učiteljevati;

jer je potreba hrvatskih učiteljah; pita se:

Kako tomu pomoći?

Visoka vlada imala bi o tom tim više misliti, što nedaje podpore na učiteljišću za buduće vojnike, nego za buduće učitelje.

DOPISI.

U Baški dne 29. rujna 1881.

Držim se tog načela, da što se pohvaliti mora, hvalim, a nepropuščam što je ukora vrijedno.

Predmet ovom mojem dopisu je uprava naše občine i djelovanje njezinih organah.

Kadno se pred nekoliko godinah naši brižni oči (sic) pobrinuli, da ukrase ovo naše trgovište sa više svjetiljkah,

koju su po ulicah ponamjestili, u jednom mojem dopisu objelodanjenom u ovom listu rekoh: da mi trebamo više tog. Što je prečije, od svjetiljkah, ko što, školsku sgradu, župni dvor, uredjenje naših posvema zapuštenih ulicah, reguliranje rječine u polju, školski vrt i zašumljenje kršnih občinskih predjelah i. t. d.

Sva kolika ova životna pitanja nezadavaju ni malo brige našim občinskim zastupnikom, oni rade kako jim u glavu dodje. I nepitav i nedogovoriv sobarem sa inteligentnim obćinari i satakovimi, koji plaćaju dosta togotnog svakojakovog poreza, a da sebi ovjekovite spomen, kupili od braće A. . . trolkatnu kuću za 4300 for. Na tu glavnicu obvezali se plaćati kamate, a na opriječeno vrijeme izplatiti glavnicu. Mislim, da će svaki reći, da ondje, gdje se komu o džepu radi, da tu i dotičnik zastupan mora biti. Tu dakle sgradu u koju će se tobože škola smjestiti, platiti će posljednici nekretinmah, kojim će se polag poreza odrediti, koliko imaju u ime školskog nameta platiti. Kad se već radilo o kupovini, a stalno se znalo, koliko je občini za ovu kupovinu žrtvovati, tad je mislim, bila dužnost načelnikova pozvati na dogovor najmućnije, obrazložiti im potanko sve i upitat ih, kojim li putem valja udariti, da se kupovina uzmogne namiriti. Nastajo drugo pitanje hoće li pak pokrajinska školska vlast pronaći kao valjanu i shodnu za školsku obuku kupljenu sgradu, ako pak ne, što nam onda hasni sgrada? U slučaju, da škol. vlast i na to pristane, to onda treba sve prostorije prourediti i shodno udesiti prema školskim potrebam. Za to će biti opet potreba više stotina forintih. Pa na čija pleća se sve ovo obara? Sve na posjednike. Po mojom mnenju bilo bi mnogo shodnije, da svaka obitelj, izuzov siromake u občini dobro poznate, plati svoju tangentu; na taj način bi jednako platilo i posjednik, kapitalista, obrtnik, zanatnik i težak, to nobi krivo bilo nijednomu, jer koli posjednik toli i soljak šalje djecu u školu. Vrlo bi me veselilo, da našo pučanstvo ovo mnenje prisvoji, jer bi to i pravednije bilo. Ovakvo rade i druge občine, pak bi ih mogli i mi nasljedovati.

Kad već govorim o školi pripomenuti mi je, kako je pri koleu ovo škol. godine obavio vizitaciju škole c. k. kotarski škol. nadzornik g. Skopinić. U koliko mi je bar poznato u ovom i onom dielu monarkije kotarski škol. nadzornici su dužni najmanje jedan put u škol. godini vizitirati područne škole i to iznebuške, da nitko nezna njihov dolazak, te se osvjedočiti o napredku

da poput sv. Cirila i sveto umreš. »Blazeni koji u Gospodinu umiru — velj vječito Slovo Božje. Po smrti sv. Cirila palo je sve hreme apostolskoga djelovanja na sv. Metoda koji je i želio da nastavi orati onu brazdu na živj Gospodnjaj, što ju započeo bio sa svojim milim bratom. Bile su mu neprestano rieči njegova brata na pameti, pak kako da ih neispuni? Kako je mogla njegova apostolska gorljivost podnieti da zapusti onaj slavjanski narod u Moravskoj i susjednih kneževinah, kojega je on i njegov pokojni brat toli ljubio? — All Metodu ipak nije bilo dano poći onano, kamo ga se srca vuklo.

U ono uprav vrijeme kad je Metod bio u Rimu bio je rat medju Nemcima i Moravjanima. Uzrok tomu ratu bijaše lakomstvo njemačko. Još danas se često izriče i spominje ona njemačka težnja na istoku a težnja ova potiče već od Karla velikoga, koji je svojom ratobornošću osvojio mnoge slavjanske zemlje i postavio već onda temelj onom ponlemčivanju, što je jošće danas krivo, da mnogi Slavjani neuvjeraju ono slobode, na koju ima ipak svaki narod svijeta potpuno pravo. I čovjeku zaplaće srce kad čita kakova su se sredstva već onda rabila te se na našu nesreću jošće danas raba za postignuće ova grdne svrhe.

Ondašnjem njemačkom kralju Ljudevitu nije bilo drago, da je knez Rastislav toli

djeco i o revnosti pojedinih učiteljskih silah. Nu ovdje je sve drugčije. Za dolazak njegov znalo se unapred nekoliko danah, dapače i ista djeca o tom govorila, a gospoda učitelji došli ga dočekati dne 9. t. m. o 2¹/₂ sata pred parobrod. Svatko je mislio, da će se taj nadzornik bar ovdje dva dana zadržati, pošto ima izpitati četiri razreda, dva muška, a dva ženska, al kad tamo, to je sve na brzu ruku obavio u nekoliko urah. Sad nek sudi svatko jeli mogao što učiniti u toli kratke vrijeme. Ja bi ga svjetovao, da dojdne godine nonadano u područna mjesta dodje, a ovdje da se pri vizitaciji zadrži bar dva dana.

U svakom gradu, trgovištu i selu, gdje imaju občinsku upravu svjestni i vajljani muževi, ovi se najvećma brinu, da svoje mjesto što liepše ulicami, trgovj i pučkim trtovi ukrase; svojski se zauzimlju, da svuda vlada potpuno čistoća i red. Ako okom svrnem po našem trgovištu tuga me hvata, kad opazim sve nered u pogledu redarstvenom. Uslobodjujem se napomonuti, da zastupstvo dalje nosa nevidi, kad trpi u mjestu šest mesarnicah ili bolje klaoničkah blataih i smrdljivih; dopušta na javnom putu sušiti kože.

I sam Veluč. Gosp. c. k. kot. fizik Dr. Maver, kad je dne 7. t. m. ovdje bio i u mesarnicu jednu unišao, sigurno se morao nauživati liepog i ugodnog mirisa. Što nobi shodnije bilo, da občina sagradi na svojem zemljištu klaoniču i ribarnicu, i da prisili mesare i ribare, da oni blago tamo kolju uz malenu novčanu pristojbu, a ovi, da u ribarnici ribu prodavaju, dakako, da bi imali nješto plaćati. Ovakvo bi se pomnožao dohodak našega trgovišta, a odstranilo od glavne ulice, ono što svakom stranomu čovjeku u oči udara. Nadašje mi je primetnuti, da bi jednom već hora bila, da se rad sveobčeg zdravlja odstrane od mjesta sve škole, kotci i druga smradna mjesta, da to zastupstvo već jednom otvori oči i vidi, gdje pogibolj proti občinstvu od nekojih starih zidnah, pa da se već jednom započmo uredjenje ulicah, da se neskuče od kamona na kamen, ko da se hodi po krasi; da se uvede pomatanje i čišćenje javnih ulicah kako se prijo običavalo.

U koliko sam mogao dočuti ovih jo danah c. k. pomorska vlast iz Trsta javila na umirenje ovog pučanstva, da će svota potrebna za gradnju toli važne i neobhodno potrebno luke, umotnuta biti u proračun tek za god. 1883. to tako, da se gradnja do te godine započeti nemože. Opet dakle morat će Bašćani čekati, dok se bude ta više puta obećivana luka započeti mogla.

ljubio i počitovao sv. našu Braću. Ljutilo ga da uz sv. Cirila i Metoda toli gorljivo priljanja celo Moravsko pučanstvo jer ovo bijaše, kako već apomonusmo, najjača ustava proti silnoj bujici ponlemčivanja. Ljudevit je nastojao iz svih silah da Moravsku i druge slavjanske kneževine utielovi svojom kraljevstvu, da njihove kneze učini svojimi vazali a prosti pak svojim robljem. Rastislav je uvidio kako smjera Ljudevit i njegovo plemento i ponosno srce nije moglo podnieti toli sramotno poniženje svoje vlastite osobe a još manje svojega puka, Vido je da neprijatelj vojsku sakuplja, zato se i on pripravljao.

Rat je buknuo već g. 868 a silneće godine nalazio već Niemca u Moravskoj pred Velegradom. Moravljani nehtješe se nalime odmah upustiti u bitku sa mnogo silnijom vojskom protivnikah. Što imahu uzese sobom i podjose u gore. Kad su opazili da protivniku nestaje hrane, onda su sa svih stranah počeli navajljivati na njega te ga prisilili napokon da se povraći sa velikim gubitkom u Njemačku. Kralj Ljudevit našav se u velikoj stisci, silopri ml i prizna samostalnost Moravske 11. 870.

Rastislav je ovim izvješćio političnu nezavisnost Moravske al njegova želje nisu bile još ispunjene: htjeo je privrabi i crkvi u svojoj državi potpunu neodvisnost od njemačkih episkopijah. Već Karlo Veliki osvoji

Ovo godine imamo izvrstno vino; mislim, da je ova godina od 1859, jedna od najboljih. Vina se izvozilo više hiljada hektolitarah na Rieku, Sarapulj, Kopar, Trst itd. Najbolje v. plaćalo se do 9 for. 50 novč. ht. F. kmetovah ima još dosta vina, nu se je malena stanaka, jer su svi brodov. koji su bili u luci, s vinom otišli na tržišta tražiti razprodaju. Za sada budi dosta.

Iz srednje Istrae.

Dne 23. toga mjeseca snašla je veliki diel pazinskoga polja nesreća. Okolo podno digno se od zapada crn oblak pak uz silnu gmrļjavinu prosuo se iz njega takvi grad ili tuča, kakovu starci od osamdeset i više ljetah nepamte da su vidjeli. Traba znati da onaj dan nije nikakva živina mogla napolje jer se od tuče sve biellio kao usred zime Sela: Dobrili, Guštini, Munci, Heki, Slokovići i druga strašno su opustošena. Čuje se da jo i Tinjan i sv. Petar najbrže taknut... Čitatelju dragi misli si kakova je rana zadata ovim nevremenom jednomu kmetu. — Sve ufanje stavio je u liepahn grozđje, koje bi bio do dva tri dana potrgao al evo tuča mu ga skoro sasvim utamanila. — Mislio je jedan kmet načiniti nešto vina za prodaju, da plati porez i drugo duge kod pazinskih oderuhah pak gla u vrijeme jedne ure sve mu propalo.

Gospodin Costantini, mjesto da više na pošteno profesore, kojimi bi se mogla dičiti svaka gimnazija u Austriji, i druge vrijedno ljude, imao bi veliku zaslugu u dragoga Boga, ako bi se sada zauzeo za ona potučena sela, ako bi na to djelao, da se nesretnici ljetos poreza oproste i da se sa kmetom malo blaže postupa.

Spomenuo sam porez, pak evo što mi dolazi na pamet. Nekoji naime istranski kmeti neče moći nikad zaostatko porezne i k ovim spadajuće interes platiti a zašto ne? Odgovor je kratak i jasau: zato jer je preubog to uz svu dobru volju nemože te nemože. Siliti ga da plati znači koliko koliko ga upropastit. A zašto je Istran toliko zaostao u plaćanju? — Neću tajiti da i ovaj ima u tom nešto krivice al ponajglavniji se uzrok tražiti mora kod onih koj hoće i žele da kmet padu u dugovo velike, koje nemože izplatiti samo da se ima s vremenom uzroka staviti mu imanjje pod stječaj. Kad bi naš Cesar znao kako tužno životari naš kmet u Istri, sigurno bi se smilovao naj i neizplaćivi dug ako ne svakomu oprostito a ono jamačno umaujio.

Al većina činovníkah istranskih nemari za jadni položaj tužnoga kmeta.

se na to ime sasvim zaboravilo i danas slavjanski hodočasnik nemože se pokloniti zemljanim ostanem sv. Cirila jer se nezna gdje počivaju.

Zemljani ostaci Cirilovi teško da se ikad više najđu al ovo neče priečiti a da se njegovo ime i slavna djela budu spominjala dok je svijeta i vieka. Projurilo je evo već tisuće godinah poslije smrti Cirilove a njegovo se častno ime i djela sve više i više spominju po celom širokom svijetu. Katolikom i pravoslavlim je ovo ime podjednako milo i drago. A kako da bi naročito Slavjani na njega zaboravili?

Sveti ovaj čovjek je upravo oćinskom ljubavi grlio slavjanska plemena, on im najviše u društvu sa svojim bratom propovjedao Kristovu vjeru, on im iznašao abecedu ili azbuku a tako položio temelj njihovoj liepoj književnosti a njihov jezik uvedbom u crkvu upravo posvetilo!

Istrane dragi ime Ciril, budi ti vazda sveto i častno ime. Sada si vido koliko se ovaj čovjek trudio za liepu vjeru Isusovu, kolika je dobroćinstva izkazao tvomju rodu. — Nasljeduj i ti, mili brate, njegov život. Širi i branj svoju vjeru kolikogod možeš. Pokaži se da si prvi potkrepitelj tvjih pra-djedovih, koje su rimski Pape prozvali dićnim imenom: »Antemurale Christianitatis» to će reći: »predzidje krišćanstva! — Sveto živi

ovo kneževine i našav ih bez gospodara izrući ih crkvenoj oblasti solnogradskoj i pašavskoj. Rastislavu nije ovo godilo. On odlučil ustanovit u svojem kraljevstvu neodvisno crkvenu provinciju potložnu neposrednu Rimu sa samostalnim crkvenim knezom ili nadepiskopom. — Sretna namisao, al Rastislavu žalbože, nebi dano, da je ostvari.

Ove liepe osnove osjetio mu njegov sinovac Svetopuk ili kako obično pišu Svato-puk. Ovaj slavohlepni knez stolovao je u Nitri u Ugarskoj i nebjie zadovoljan samo kneževati već mu se prihćevalo, pošto po to, dočepati se kraljevskog prijestolja. Kad je ovo doznao njemački kraljević Karloman, sin Ljudevito, dozalo bi k njemu sa svojimi prijateljima te ga podprlivo i dražio na Rastislava. Ovaj je izprva radi toga opominjao i karao svojega sinovca al kad dočuje da neće ga slušati već da se oćepio od njega i se podao pod njemačko okrilje, uzplamtli mu gnjevom srce te ga htjeo kazniti za njegovo nezahvalno i grdo djelo, al ga Svato-puk prećetno, izdajnički napano i uhvati to izruči Njemcem, koji ga oćvedu u Bavarsku kao zarobljenika. Evo takva nesreća stize poštenog Rastislava po gnjusnom izdajstvu njegova sinovca Svetopuka.

(Nastavit će se).

Skrupulozni Costantini morao bi ovdje svui krajepki glas podignuti, morao bi zagrnuti kao »Jupiter tonansa« i visoku vladu neodvlačivo interpelovati:

»Dali znade visoka vladu za nekorektna ponašanja nekojih činovnika izstraniških i odvjetnika, koji tužnoga kmeta pitaju javno po vredih sa »člavin«, koji svojim bezobzornom upravu puk sablažnjivaju i demoraliziraju i ako to znade, koja sredstva misli čim prije (jer je škranje vrieme) upotrebiti, da odkloni od puka ovu veliku sablazan i zlo? —

Kako čujemo Costantinić, kojoga je — per altro — jedna poštna Hrvatica pazinska na noge stavila, bi mogao to učiniti jer kola viest da ga misle naskoro nekoji čuci i sliepše sovo proglašiti svojim idolom i svomogućnikom! —

Franina i Jurina.

Fr. (Više kao mahnit) O Karojbljani o o o!
 Ju. A ča si munjen? Ča toliko vičeš?
 Fr. (Više još jače) O Karojbljani o o o!
 Ju. Po moju potu si s pameti...?

Fr. Ne Jurino ne. Karojbljani su zaspali, pak bi rada ih probuditi...
 Ju. A na taku. Viči, viči, dakle — morda četa čit. —

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. M. & g. Josip Come, kurat u Barokoli (Sr. Jernej) kod Trsta dobio je stalnu mirovinu. — C. g. Josip Uršič, imenovan je kapetan u Škedenju. — C. g. Carlo de Maliti, do sad tajnik bisk. kurije je imenovan katedotom kod c. k. građanske škole u Trstu.

Dogostovnjak tršćanskih je stupilo u prvo leto sedam, najme gg.: Bekar Josip, Fonda Franjo, Pipan Ivan, Prelac Donat, Suloan Anton, Sila Franje i Zarotti Franjo.

Štipendiji. Pod br. 4055 od dne 28. Sept. 1881 razpisuju zemaljski porečki odbor natječaj na: a) dva štipendija od f. 200 anvaki, jedan za političke i drugi za filozofske nauke; b) šest štipendija od f. 100 anvaki, od kojih tri su za gimnazijalne i tri za realne učitelje. Prednost imat će oni molitelji koji uđu u pokrajini. Kad ističe rok natječaja, neznam vam kazati, jer nije u razpisu ustanovljen!

Hinko barun Haimyerle ministar vanjskih posala umro je nenadano dne 10. ovoga mjeseca u Beču. Ministar je već kakovih 14 dana poboljšavao i njo izlazilo iz sohe all nije bio u krovetu. Istoga dneva očuti jako kucanje srca te je u 8 sata poslilo podne zatražio ličnicu, koji je došao all ga već nije živoga našao. Zaujčvao je i svećenik, al upravo kad je ovaj stupao u sobu, izdahnu ministar u naručaju svojega sluga. Bilo mu je stopram 53 godine. Haimyerle nije se ženjalnim kakvim dijelom popeo na ministarsko mjesto već je birokratičkom karijerom napredovao. Počeo je služiti u Carigradu kao tumač kod našega poslanstva, odtud je došao u Atenu, Drazdjaue, Kopenhagan, Haag, te je god. 1878. postao poslanikom u Italiji. Za berlinskoga kongresa 1878 sudjelovao je uz grofa Andrassyja kao treći austrijski pomoćnik. Bio je točan i marljiv činovnik, nu nikad se nije javljalo, da bi bio i samostalan diplomat, pa se čini, da ga je poglavito s tih ovjstava zapovolio grof Andrassy i pri svojom odstupnu preporečilo kruni za svoga nasljednika. Madjarskom državniku stalo je do toga, da na čelo vanjske politike nedogađe samostalan državnik, koji bi se u važnih okolnostih znao emancipirati od odlučujućega upliva magjarskoga. On je sve svoje korake morao uvesti po marsrut, koju mu je ostavio grof Andrassy. — Imenovan je bio ministrom vanjskih posala 8. listopada 1879. Bio je u svakom smislu nasljednik Andrassyja. Bismark se bilža Rusiji, dokazom je sastanac carevah u Gdanskom. Madjari nastoje sada iz petnih žila, da bude imenovan ministrom vanjskih posala koji Madjari, a što oni žele to so dan danas i događaj!

Istarsko zemaljsko školsko vijeće. Previšnjom odlukom od 4. Oktobra t. g. imenovani su za članova istarskoga zemaljskoga vijeća za huduću šestgodišnju periodu sledeća gospoda: *Ivan Čieva* župnik

u Poreču; *Jakov Babuder* gimnazijalni ravnatelj u Kopru; *Dr. Fran Locati* ravnatelj rečke u Piranu i *Jovan Replatino* ravnatelj netaljišća u Kopru. *Umemo na znanje, U Istri, gdje je das treditestanoovnih»Hrvatiah, imamo školsko zemaljsko viede gdje nema nijednoga Hrvata.*

Novo državne banknote. Nove na 5 forinti a. vr. glaseće državne note počele su se izdavaiti 1. listopada 1881. — Družavno note nose tvrdku (firmu) c. i. kr. zajedničke centralne blagajne i datiraju od 1. siječnja 1881. Onakove državne petace, iz eljega se stanja vidi, da su hotimice promijenone, nesmjlu se kod državnih blagajnah i ureadah primati mjesto plaće, već ih imaju isti uz naknadu troškovah za ustanovljenje, jesu li prave, i troškovah tiskanja i manipulacije, pripisati c. i. kr. zajedničkoj centralnoj blagajni, da ih razmieni. — Na 5 forinti a. vr. glaseće državne note, koje ovaj čas kolaju pod firmom c. k. centralne blagajne i datiraju od 7. srpnja 1866. poyvdi čo se iz prometa. — U tom pogledu ustanovljuje se sporazuma sa c. k. Vladom u carevinskom vijeću zastupanih kraljevnah i zemaljah i sa kr. ugarskom Vladom sledeće: 1. Na 5 for. a. vr. glaseće državne note, koje se sada nalaze u kolanju i datiraju od 7. srp. (Julija) 1866. primat čo se kod svih državnih blagajnah i ureadah austro-ugarske monarhije mjesto plaće još do 30. lipnja (Junja) 1882. — 2. Povudu se imajuće, od 7. srpnja 1866. datirano, na 5 for. aust. vr. glaseće državne note, primati čo so od 1. srpnja do 31. prosinca 1882. mjesto plaće samo još kod c. i. kr. centralne blagajne, i kod c. i. kr. centralne državne blagajne u Beču, te kod kraljevsko ugarske centralne državne blagajne u Budimpešti. — 3. Počam od 1. siječnja 1883. nečo so više na for. a. vr. glaseće državne note, koje se imaju povući i datiraju od 7. srpnja 1866, kod državnih blagajnah i ureadah austro-ugarske monarhije primati mjesto plaće. — Od toga časa podam primati čo se povući so imajuće note na želju stranke samo još za razmjenu — i to u kraljevinah i zemljah, zastupanih u carevinskom vijeću, samo kod c. kralj. centralne državne blagajne (odjel za razmjenu) u Beču, na dalje kod svih zemaljskih glavnih blagajnah i zemaljskih blagajnah, te kod zemaljskih plaćevnica; u zemljah ugarske kruno pako samo kod c. i. kr. centralne državne blagajne u Budimpešti i kod kr. ug. državne glavne blagajne u Zagrebu, te kod drugih blagajnah i ureadah, koje čo c. k. austrijske i kr. ugarske ministarstvo financijah eventualno imati oznučiti i napose izlazi so imajućem oglasu. — 4. Od 1. siječnja 1886. do posljednjega prosinca 1887. možo so razmjena svih povući so imajućih državnih notah dozvoliti samo na temelju biljegovanog na c. k. zajedničko ministarstvo financijah u Beču upravljenog podnoska. — Poslje 31. prosinca 1887. nečo so više povući se imajuće, od 7. srpnja 1866. datirano, na 5 for. a. vr. glaseće državne note, niti razmjenjivati. — Opis u godini 1881. Izdanih državnih petaca jest po »Wiener Zeitungu« slediće: — Od 1. siječnja 1881. datirano državne petace široke su 190 mm. a duge 94 mm. One su tiskane dvostrano, smedjom i zelenom bojom na papiru, priredjenom bez vodenih biljegah, s jedne strane sa njemačkim, a drugo strane magjarskim tekotom notah. U sredini toga smedjega doinjega tla leži zeleno tiskano silka note, koja je široka 435, a duga 89 millimetrah. Ona sastoji najprije od pismenog pločice, koja polkazuje na svetlo-smedjom doljnom tlu bieli naktit, u dnoji sredini se vidi takodjer bieli arapski broj »5«. Iznad ploče u medijonu, koji okružava vijenac od plodina, jest carov portret u profilu. S obadvojih strana ploče nalaze so sijećdi žonski likovi, prikazujući zakon (s lijeva) i vlast (s desna). U gornjih uglovih note nalazi se po jedno kruglo polje, u kojim se vidi arapski broj »5«. Nad ploče nalazi se manji obrub, koji na tananom tlu u malom svetionu latinskom pismu sadržava slediće text i to na njemačkim textom: »Die Ausgabe der Staatsnoten steht unter Ueberwachung beider Staats Schuiden-Control-Commissionen, i sa magjarskim tekotom. Skrajnji okrajak zelene notine silke sačinjavu naktit poput čipakali, koji medju ornamentu u malih pravilno vraćajućih so krugovih pokazuje arapski broj »5«. Tomu skrajnjemu naktitu priklučen je širok, ornamentalni okvir, u čijem naktitu nalazi se brojnik »fünf«, odnosno »5«. Pimeni okvir, koj okružava taj okvir, sadržava u svetionu pismu na strani njemačkoga texta napis »fünf Gulden«, a na strani magjarskoga texta napis »öt forint«. Na doljnjem kraju silke sadržava je u tom pismenom okruhu ustanova glede kazni, koja je utdarena na krivotvorenje državnih notah. Upre li se oko na ukupnu silku, pokazuju se njemački i magjarska strana državne petace istovrstnimi, razlikujuć se jednu od druge samo jezičnom različešću texta u pojedinih dioevih ornamentalnoga detalla. Na početku spomenuta pismena ploča sadržava text note. Isti glasit u njemačkom: »Diese Staatsnote bildet ein Theil der gemeinsamen schwedenden Schuld der österreichisch-ungarischen Monarchie und wird von allen Staatskassen und Aemtern bei allen nicht in klingender Münze zu leistenden Zahlungen für Fünf Gulden Oester-

reichische Währung angenommen und gegeben. Wien, 1. Jänner 1881. Für die k. und k. Reichscentralkasse: Angerer, Director.« — I na njemačkoj i na magjarskoj strani nalazi se izpod notine texta u lievom uglu ploče broj serije, a u desnom uglu ploče broj državne note u crvenoj boji.

Sveta legija. Do 300 mladih ruskih plemićah sastavlji su pod imenom »sveta legija« druživo protiv nihilističkim zavjeram u obranu careva života. To druživo ima dosta novacah na razpoložanje, a organizovno je tako savršeno kao i prvratna stranka nihilistička. Članovi te svete legije imaju veliki upliv na carevom dvoru još veći nego što ga ima i sama tajna policija.

Veliki knez kao hodočastnik. Ruski veliki knez Kostantin stric sadanje ruskoga cara, posjetilo je ovih danah vršedi od godinah učinjeni zavjet, svih 20 i toliko samostanah na svetoi gori (Atosu). Veliki knez iznašo je na kopno kod samostana Klareusa, gdje su ga kaludjeri dočekali sa zasjavom i odpravili u obilježnu crkvu. Pošto je izpjevan Tedeum, donesoše 4 kaludjera pred kneza u zlatnom sanduku lievu nogu sv. Andrije, koju je knez skrušeno poljubio. Svakomu samostanu darovao je knez raznih ukrasah za crkvenik, a kaludjere nadario je novcem. U tih samostanih prebiva preko 400 ruskih kaludjerah.

Naseljivanje u Americi. Mjesecem kolovoza ove godine pripjelo je u sjevernu Americu iz Evrope 66.744 izseljenikah prema 50.604 u kolovozu prošlo godine.

Jedan englezki brod dovezao je ovih dana u Bristol 300 bačavah čovječjih kosti, koji kupili su ondješnji špakuinici, koji prave gnoj. Kost pokrno je u Radostu i Carigradu, te so drži, da su to ostanci turskih braniteljah Plevne.

List »Romania Libera« smatra nevidjenim upravu pojavom u povjesti narodah, da so Magjari povodom Gdanskoga sastanka višo nego prijateljstva nego li neprijateljstva Rusije.

Eduburg tako se zove ruski carski brod (oklopnjača), koji se već duže vremena nalazi u tršćanskoj luci pod zastavom ruskoga admirala Kremora.

Liepi dohodak. Po Europi putuje sada poznati amerikanac Mr. Makay, kojega drže za najbogobitjega čovjeka na ovoj zemlji. Makay nije od svojih roditeljah baštino bogustva već je kao poluzetnik kod srebrnih minah i zapadnih dioevah sjevero-amerikanckoga države stekao silnih novacah. Imanje Makayovo čini se na 600 milijunah dolarah ili u našoj vrednosti 1200 milijunah forinhtah. Ako računamo, da njegovi milijuni nose 6% kamatah, to primu na godinu 60 milijunah forinhtah godišnjih kamatah ili po prilici 166.000 forinhtah na dan.

Englezu više vriedi parobrod nego 700 ljudih. Valk englezki poštarski parobrod »Leuton« plovio je prošloga mjeseca po liepom vremenu uz iztočnu obalu južne Amerike, — Kapetan, valjda da izbjegne jako morskoj struji, prom je znao, da je ondje more vrlo plitko a dno puno brakovah, približio so kraju do na 4 milje, a na večer zapovjedio da se još za pol milje kraju primakne. Jedva so to učinilo, parobrod se naručio, i osta nepomičan. — Na brodu bilo sa mornaricom do 200 osobah obojega spola i svake dobe većinom djeca i ženah, pa si svaki možo pomisliti strah i zabunu onih ljudinah. — Roda i zaptja (disciplino) medjuim nije nestalo, jer se ga uzdržalo sa revoluciji posakati burko, all im so sa pistolom zapetljivo: Tko se makne toga da će odmah nestati. — Putnici se tište stisli na krmi jedan uz drugoga i čekali svoju sudbinu. — Kapetan tada zapovjedio, da so parobrod izvuce; što im i za rukom pošo, te je ovaj počeo opet ploviti. Nu na nesreću parobrod so bio probio i stajalje (pompje) nien uzmoglo izbaciti onoliko vode koliko je j' ulazilo. Kapetan valjda da malo umiri prestrašene putnike, dade nalog da se ladje priprave, al ipak nepusti nikoga u nje, već je svom silom vodio pram jednoj luci, samo da brod spasli. — Tekar kad im već voda ugusila ogunji i propust svakomu bila već nelzhjeziva, dozvolji, da se barko spuste i da se najprije žone i djeca u nje pokrcaju. Al jedva so dvie barko napunile, proverne se parobrod i za jedan mig nestane ga sa površja mora. — Jedan strašan krik nesrećnikah i ništa se više čulo ni vidilo nije, pače i one dvie ladje, koje su već pune ljudih uz njega bile, počevše tonući parobrod za sobom jer su još privezane bile. — Na komadnih drva i drugih ladjah, koje su izplivale, spasilo se do 30 osobah a do 170 njih našlo svoj grob u pučini morskoj. — Bilo to otacah koji su na jednom izgublili i ženu i djecu svoju! — Da je kapetan samo htio, mogli bi so bili svi spasiti, jer je more bilo posve mirno, mješicezna liepo svjetlija, i parobrod sasna blizu krcanja bio, tako da bi ladje za ono vrijeme odšak se nasukao dok je potonuo (3 do 4 ure) po dva puta do kraja bile mogle doći i sve na suho prenesti, all kapetanu bilo višo do brada nego do ljudih strepećih pred plitkolom i pred grobom u koga su gledali. — Neznos se još, dali so je kapetan spasio, nu

svakako bi po njega zlo bilo, da ga oblasti dobiju u svoje ruke.

Neopovrđen izbor. Negdje prošloga ove godine izabrali so slovenski okoljani u tršćansko gradsko zastupstvo, koja je ujedno i zemaljski sabor, g. Dra. Josipa Bizlaka odvjetnika. Tršćansko zastupstvo u svojoj većini nehtjede potvrditi taj prem kotektan izbor nenavay nikakova razloga. Okoljani nisu si htjeli prikratiiti svojega prava pak su kod usljed toga razpisanoa novoga izbora izabrali prošloga mjeseca istoga gospodina u gradsko viede. Dr. Bizlak se je pako nadajuč se u takvom zastupstvu kakvom uspješnom djelovanju po Slovence zahvalio odmah poslije izbora svojim izbornikom na izkazanom povjerenju te položio mandat u njihove ruke.

Vlada je sistemizirala za Istru i Goricku dva putujuća učitelja a gospodarstvu sa 1000 f. plaće i 500 f. pašula za putovanje. Zahvalni so radujemo toj viesti želeć da bi izabrani učitelj za Istru poznavao jezik hrvatski jer su skoro svi kmeti u Istri hrvatske narodnosti a ujedno da poučavanje bude više praktično neg teoratično. — Mi kanimo učitelja slediti u njegovom putovanju i javljati našom novinom uspjeh njegovog poučavanja, zato molimo naše prijatelje da nam u svoje vrijeme točna izvješća pošaju.

Vrbnički djaci obdržavali su 18. pr. mjes. u Vrbniku glasbeno-deklamatornu zabavu sa šaljom bombolom na korist »bratovštine hrvat. ljudi u Istri« sa sledećim programom: 1. Prosvot, 2. G. Eisenhut. »Tko je naš sbor, 3. Put za zdravi. vesela igra u 1. činu u vrbničkom dialoktu, 4. Lžičar: Hrvatska četvorica na citri u kituru 6. Vj. Kladi: Nehajni sbor, 6. Novi za diplomu, šaljiva igra u 1. činu, prevod iz francuzkoga, 7. Pletlova ženitah. šaljiv sbor, 8. Šaljiva bombola, 9. Zažulnik, muzurka, sbor.

Biskup Strossmajer dobio je od Nj. svet. oca pape Leona XIII. posebno pismo upravljeno najnak na vodju hrvatskoga hodočašća u Rim, gdje uzvišenimi riječmi odgovara na proslanu mu adresu i želi bolju budućnost.

Afera Güzcel-Lendlöva. Prošloga mjeseca dogodilo se slededeće u Budapešti: »Vieće XXI. pješ. četno divizije za uvrieće poštenja, išlo je mjerilničkoga poručnika Stjepana Güzcela njegove oficirske časti, jerho je nedavno na pitanje mjerilničkoga satnika Vilima Lendla, »bi li u slučaju boja protiv ugarskoma ustavu, da pucaati na Magjarske« odgovorio »da nebi«. To planje bijaše u svojoj vrieme stavljeno poručniku u druživu više oficirah; on je izprva odgovorio, da ovaj slučaj nemože nastati, jerho je Nj. Veličanstvo prislego na ugarski ustav. »Politička prisrega nevažo« odvratli satnik, na što poručnik odgovori: »Ako bi tako bilo, onda niti moja prisrega nebi mene vezala«. Medjutim navajlvaše satnik na poručnika, da mu odgovori na prvo pitanje, na što posljednji odgovori sa »Ne«. Satnik prijavi na to poručnika Güzela, ali vojni sud proglaš ga »vizirom na alukobujućee okolnosti« nevinim. Stvar medjutim timo jošo nije sročvana; jerho lude predana divizionalmomu zapovjedništvu, gdje je prot Güzcel poveden postupak vieća za uvrieće poštenja, koji se je svršio pomenutim rezultatom. Pošto je ovo vieće osudu jednoga lase izrekto, to so po propisih prot njog nije možo prizvati. U smislu te osude je Stjepan Güzcel za uviek lišen oficirske časti. Satnik Lendl služi u 4. bataljionu 2. mjerilničkoga pukovnije«. — Güzcel pozvao je na to satnika Lendla, da mu dade zadovoljštinu za rieči, kojih ga je uvriedo. Lendl je medjutim odbio ovaj poziv izgovorom, da je Güzcel lišen oficirske časti radi svoje okaljajnoga poštenja. To je posljednjega napokon prinukalo, da priobči u netom pomenutom listu izjavu, u kojoj svoja protivnika naziva klevotnikom i klevotnikom. Ovaj događaj probudio je u Ugarskoj veliku pozornost tako da novine već mjesec danah neprestano o tom pišu. Na predlog Geze Polonyia zaključilo je zastupstvo glavnoga grada, da se na ministarstvo upravi predstavka, u kojoj so isto molli, da se ovaj stvar iztraži i satnik Lendl strogo kazni. Čuje se medjutim da je Lendl kvitiran. Bili će valjda govora o tom i u ugarskim saboru.

POGLEDO PO SVIETU.

U Trstu 15. listopada 1881.

Dne 12. tekućega primonio je u Beču od nagle smrti barun, Haimyerle skupni austro-ugarski ministar vanjskih posaloh. Već je bilo kao odlučeno, da čo se delegacija sastati zadnjih tel., a carev. vieća prvih danah dojućega mjeseca a sad radi tog nenadanog događaja da je neizvjestno jedno i drugo. Privremenim voditeljem vanjskih posaloh mjesto pokojnog Haimyerla — bude imenovan bivši magjarski ministar Szlavy.

Slavoni žive u nadi, da će se prigo- dom stalna popunjavanja to: ministar- sva uzeti u obzir i njihove želje, pa da će nastupiti pokojnika muž, kojemu netroba radi svojih narodnih odnošajih tjerati proutslavensko vanjske politike, koja bi u nekih okolnostih mogla dr- žavi mnogo više škoditi, nego li u obće mislo prekolitavski političari. Iz- među ostalih muževah, koji bi mogli vriedno nadomjestiti pok. Heimorle-a, imenuje se i barun Calice rodom gorican, sadanji poklisar u Carigradu. Izza tog žalostnog događaja razniela se druga neugodna viest, da ministar grof Taaffe misli odstupiti, a s njim i svekoliko sadanje ministarstvo. To bi, ako bi se obistini, bio znak, da su se Slavoni opet prevarili u svojih nadah, pa da je nastupilo doba, gdje će morati ozbiljno pogledati u oči svoj pogibelji, koja im prieti.

U vanjskom se svijetu još uvijek mnogo govori o sastanku našega Cara s ruskim, a onda s talijanskim kraljem. Govori se mnogo takodjer, da se Gam- betta u tajnu sastanku dogovarao s Bi- smarkom u Varzinu, jer da želi postati prvim ministrom, pak je htio čuti, što bi na to rekao kolovodja evropejske diplomacije, Čuje se dapače, da je Gam- betta bio čak u Petrogradu. Hoćemo da vidimo, što će na to tajno putova i dogovore reći Francezi koji su i onak stali kriviti Gambetta radi neuspjeha svojeg ratovanja u Africi. Netko je izlanuo glas, da se princ Jeronim, no- čak pok. Napoleonu nudi svijetu za egipatskog Kodive-a ili podkralja. U ostalom u svijetu sve po starom.

Književne viesti.

Slasbena Matica u Ljubljani izdaje već od više vremena narodne napjeve sloven- skih i hrvatskih pjesamah za sborove i glasovir. Činimo ovim oprezno ljubimce muziko i pjevanja na ova izdanja. Pod imenom «Lavorilica» izšla je u četiri svezaka kita lep- jih i blagozvučnih pjesamah za muzike sbor- ove (1. tenor, 2. tenor, 1. bas, 2. bas) i stoji 2 forinta.

Bratovščina hrv. ljudi u Istri

Na Rieci: 1. Ivan Fiamin župnik 1 f., 2. Erasmio Barčić, odvjetnik 1 f., 3. Ivan Martinoli profesor 1 f., 4. Mato Marušić 1 f., 5. Ljud. Slamnik, ravn. gimn. 1 f., 6. Antun Korlević, profesor 1 f., 7. Franjo Kresnik 1 f., 8. Juraj Ružić, trgovac 1 f., 9. Fran Dr. Pilipčić, odvjetnik 1 f., 10. Ivan Košak, trgovac 1 f., 11. Ljud. Valušnik, nar- odn. zast. 1 f., 12. Dionisij Jakovčić, brodo- vlast. 1 f., 13. Franjo Zupančić, c. kr. povj. u miru 1 f., 14. Ivan Holzabek, liečnik 1 f., 15. Andre Bakarčić, odvj. par. 1 f., 16. Julij Stanisavljević, mjernik 1 f., 17. Niko Pavačić, mirodijar 1 f., 18. Dr. Palua od- vjetnik 1 f., 19. Matko Skender, trgovac 1 f., u Omišlju: 20. Niko Jadrinić, učitelj 1 f., 21. Niko Albanese, župnik 1 f., 22. Niko Dr. Fabianić, obć. liečnik 1 f., 23. Ivan Kraljić, duh. pomoć. 1 f., 24. Marija Brechler, učite- ljica 30 novč., 25. Niko Kumbatović, težak 30 novč., 26. Niko Antončić, mornar 30 novč., 27. Niko Turato, obć. tajnik 30 novč., 28. Niko Bařfo, kmet 30 novč., 29. Slavoj Jenko, trgovac u Podgradu 2 f., 30. Kazimir Jelušić, obć. blag. u Kastvu 2 f., 31. Josip Stefan, obć. kancelista u Kastav 2 f., 32. Ivan Stem- berger, djak u Jelskanh 50 novč., 33. Franjica Satičić, kmetica u Klani 1 f., 34. Vinko Mar- janović, obć. tajnik u Vepreinu 2 f., — Ivan Mance trgovac na Rieci pristupio kao član utemeljitelj «Bratovšč. hrv. ljudi u Istri» sa svotom od 25 for. Hvala mu! Ugle- dali se u njega i drugi hrvatski trgovci.

U ime odbora Kastav, 10. oktobra 1881.

Antun Puž, blagajnik.

Redovita godišnja skupština društva „Bratovščine hrvatskih ljudi u Istri“.

Pošto se sastan dovoljan broj članovah, otvori g. predsjednik skupštinu kratkim ali jezgrovitim govorom iztaknu osobito, da društvo pored mnogih poteškoćah dovoljno napreduju i siromašnu mladež pomaže; zah- valni skupštinarom, koji su iz bliza i daleka skupštinu posjetili; konačno spomenu, da je društva smisla smrt ove godine ugrabila dišnog člana i društvenog odbornika popa Jurja Premuda.

Po tom izvjesti društveni tajnik o na- predku društva i delovanju odborovu od zadnje redovite skupština. Društvo bi bolje napredovalo, da nije dvjeh zaprekah, zlih godinah i slabo marnih povjerenikah. Prva nije moguće odstraniti, a drugoj bi lahko pomoci. Rovni povjerenici mogli bi društvu lahko pomoci. I seljak bi rado pomogao, kad bi mu povjerenici na vratih pokucali. Društvo imade 474 godišnja, 42 utemeljiteljah i 7 uplandujućih utemeljiteljnih članovah. Među godišnjimi članovi imade jih mnogo, koji su valjda već i umrli, kojim se nezna za preb- vašće, koji su na društvo zaboravili.

Uz sve nezgode društvo je dobravno na- predovalo. Tomu pripomogošo osobito p. n. g. g. Tomo Gnjdek predsjednik društva sv. Jeronima; Dr. Dinko Vitežić člani narodni zastupnik i Gjuro Deželčić g. senator u Za- grebu, koji kao povjerenik rovno nastoji pri- dobiti društvu utemeljiteljnih godišnjih čla- novah.

Osim spomenuto gospode dobio je dru- štvo lopiš svoteah sabranih u raznih snstani- cih i na korist priredjenih zabavah.

Odbor je otvorio najtežaj za podpore i podležio od 14 moliteljah 10 njih, pošto nije mogao na ostalu četvoricu obrata uzeti jer uživaju podpore ili nisu članovi: Podležilo se ove god. 215 f. to tim u sedam godina ukupno f. 4505. Revizionalni odbor je računao za go- dinu 1879-80 pregledao i u redu našao. Tajnik završi izvješće vrućom željom i molbom, neke povjerenici rovno nastoje skrbiti za društvo. Svećenici i inl vođe naroda dužni su skrbiti za umni, moralni i materijalni njegov napredak. Siromašno ali bistre mladež imade dovoljno; ovu nam valja uzgajati, da budu branitelji vjere i prava, što nam po Bogu i svjetskom zakonu pripada. Zalim izvjesti blagajnik o materijalnom stanju dru- štva kako sliedi:

Table with financial data: Prihod, Preostalo u blagajni koncem junja f. 3058.20, Dohodak u god. prinos i kapital . . . 567.40, Godišnji kamati u štedionici . . . 122.83, Razhod, Podpore f. 215, Razni troškovi 404, Ukupno f. 219.04, Preostalo u blagajni koncem jun. o. g. f. 3529.48, Izakz imovine: U riečkoj gradskoj štedionici . . . f. 2280, U prvog hrv. štedionici u Zagrebu » 430.69, Dve drž. obveznice od 1860. po 100 f. n. v. » 200, Jedna držav. obveznica po 100 p. n. v. » 100, Dve priv. obveznice po 100 f. » 200, Kamati nedignuti u štedionici . . . 599.89, U gotovini 18.96, Dug za koleđare 11.28, Vriednost knjigah i t. d. 65.20, Ukupno f. 3605.96.

Na to g. Brusić navede razloge, s kojih bi koristno za društvo, da se novac digne u štedionici i kupo državne obveznice. Poslije podulje razprave bje odlučeno, neka odbor nastoji polovicu društvenog imetka uložiti u najbolje i najsigurnije državne obveznice ili razeterinice a drugu polovicu neka uložu u sigurnu štedionici i koja plaća najbolje ka- mate.

Isto odluču skupština, neka se u prihodu učini razliku med godišnjim prinosi i kapu- talom.

U cenzuralni odbor bijahu izabrani g. g. Kazimir Jelušić, Josip Stefan i Albert Brozović. Na predlog g. M. Laginja odluču skup- ština zahvalnice p. n. g. g. Tomi Gajdeku, dr. Dinku Vitežiću i Gjuru Deželčiću.

Skupština potvrdi opet dosadanji odbor, samo mjesto umrvašeg popa Jurja Premuda

Izabra Kazimira Jelušića obć. blagajnika u Kastvu. Koncem zahvall g. M. Laginja u ime skupštine odboru za njegovo dasadanje rovno djelovanje priporučiti mu ujedno neka i u napred nastoji skrbiti za dobro i napredak društva.

Odbor će za stalno kako i dosada raditi svimi allami za boljak društva, na hrvatskom je obćinst- vtu, da mu s. čim izdašnje odzove. Sada više nego ikada potrebuju istarski Hrvati svojih ljudi. Valja nam i naših svećenikah, koji su iz naroda to da živa za narod. Sada se među kilpovi na- predku naše stvari sa svih stranah, na Hrvatih je svih, da se ti kilpovi izbija; da se naš narod u Istri sve više osvješćuje! Toplo preporučujemo svakomu ovo naše društvo.

Uredništvo.

OZNA NA.

Buduć sam se ovdje naselilo, namjeravam obavljati svoju liečničku praksu i pripravan sam odazvati se svakom pozivu.

Propisujem u svom stanu od 11-12 sati prlje podno.

Siromašnim propisujem bezplatno od 8-4 poslije podno.

Trst, rujna 1881. V. Dr. Grubišić. liečnik,

(8-4) Vla Lazzaratto Vecchio N. 20., II. p.

Crkveno slikarstvo.

Dajemo na znanje p. n. gg. župnikom i crkvenim upraviteljstvom, kojim treba kakvo slika, oltarska ili zaslavna, da mogu putem ovog lista stupiti u dogovor sa našim narod- nim čovjekom i poznatim ovjuge crkvenim slikarom, koji radi po svih zahtjevih najsv- vršenije umjetnosti, i sa drugo strane uz veoma pristojnu cenu. Umjetnični slikarjmi naklone crkve jesu znak prosviećena i na- prodna puka. Tko dakle želi, neka se izvoli obraniti na nas, inl amo mu na uslugu.

(4) Administracija Naše Sloge.

Prva Istarska TVORNICA VOSKA Sinovah Antona Artusi u Rovinju

nagradjena II. darom na izložbi u Gradcu videć kako sve više raste poraba njezinih voščanih proizvodah to povećav tvornicu pruža svojim konsumentom cene i pogodbe uz koje se nije bojati konkurenije. — Nudja svoja proizvode (svieće, duplire, svieće boja- dšano) I. vrsti (complemento) po f. 2.20 kilo II. » » » » » 1.80 » III. » » » » » 1.60 » Bojndisana svieće na ulju » 3. — » Tko odmah plati dobije 3% odbitka (skontu), III pako na četiri mjeseca bez odbitka. Rola slobodna od vozarine do vsake željez- ničke stacije. Sve navedene vrsti uz cenu tvornice nalaze se u zakladah: u Piranu kod g. A. Cusati. » Pazinu kod g. Mazzarelli & Mizzan. na Rieci (Fiume) kod g. A. Gilardi. Sto se tiče vrstnoće moglo bi ju jamčiti mnogo svjedočilo raznih častnih župnikah i crkvenih upraviteljah i razne pohvale razli- čitih novinah Beča i drugih pokrajinah, nego protivni svakom nekoristnom blebetanju pri- pušajuju vlastnici svoje proizvode sudu onih, koji će isto rabiti, a plaćati će se kad bude naručba pronadjena, ču odgovara obećanju, u protivnom slučaju primiti će vlastnici tvor- vice naručene proizvode na svoj trošak na- trag III pako će se platiiti cena najzadnje vrsti kao što kod III vrsti.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1—15 Oktobra 1881.

Table with market data columns: Dne, Car. duk. (ceklin), Napol., Liro aster., Prid. are- bro (logio), Dne, Car. duk. (ceklin), Napol., Liro aster., Prid. are- bro (logio)

Pregled trčanskoga tržišća dne 13. Oktobra 1881.

Table with market data columns: OD, DO, for. int., for. int., for. int., for. int., for. int., for. int.

Oglas.

Javljamo našim čitateljem i ostalomu štovanomu obćinstvu, da smo pomoću «Matice Hrvatske» dali preštampati iz „Naše Sloge“ u posebnu knjigu, koja u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravnictva ovog lista po for. 1. Čist dobitak je namijenjen Našoj Slozi i Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrijeme.

Odpravnictvo «Naše Sloge».